

Museum Batavialand en de Zeilmakerij in de Zeventiende Eeuw

In 1985 begon Willem Vos aan zijn droom om een spiegelretourschip uit 1628, dat voor de Australische kust was gezonken, te reconstrueren. Toen het replica-schip in 1995 klaar was, werd het door Koningin Beatrix gedoopt. De originele zeilen waren gemaakt van elders geweven linnen doek, maar deze gingen verloren bij een brand in 2008. De nieuwe zeilen hangen nu in de zeilmakerij.

Bezoekers kunnen in Museum Batavialand ambachtslieden, vooral vrijwilligers, aan het werk zien in de scheepswerf en werkplaatsen zoals de weverij en zeilmakerij. Momenteel worden zeilen geweven voor het waterschip dat op de werf wordt gebouwd. Hiervoor is 1.300 m² zeil nodig, plus 30% voor snijverlies, wat neerkomt op minstens 250 strekkende meter weefwerk.

De Zeilen

Toen Ton Lubbers twee jaar geleden begon bij de weverij, bestond de groep uit slechts twee actieve vrijwilligers. Sindsdien is de groep uitgebreid en is er veel verbeterd aan het weefproces om de kwaliteit van de zeilen te optimaliseren. Door uitgebreid onderzoek, vooral door zeilmaker en wever Klaas, is veel kennis vergaard over historische zeilen. Het goed geconserveerde Zweedse Vasa-schip uit 1628 bood veel aanknopingspunten. Historische zeilen bleken van hennep te zijn gemaakt.

Hennep

Hennep is, net als vlas, een bastvezel die veel bewerkingen vereist om er garens van te maken. Vanaf 1600 nam de teelt en het gebruik van hennep een vlucht door het gebruik van windmolens in de Zaanstreek voor het hameren van hennepvezels. De vezels van hennep zijn tot twee à drie meter lang en sterker dan vlas. Bij het hekelen kwamen de langste vezels los, die werden gesponnen tot kettinggaren, terwijl de kortere vezels werden gebruikt voor inslaggaren.

De Getouwen

Het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen beschikt over een zeer zwaar antiek weefgetouw dat werd gebruikt voor het weven van zeilen. De timmerman van Batavialand heeft een replica gemaakt van dit getouw, dat nu wordt gebruikt voor het weven van de zeilen. Daarnaast beschikt de weverij over enkele commerciële getouwen. Elk wever in de weverij heeft nu zijn of haar eigen getouw. Op termijn zullen enkele antieke getouwen de moderne getouwen vervangen.

Het Weven

Voor de ketting wordt 10/2 hennepgaren gebruikt, dat wordt ingeregen op 12 draden per cm. De inslag gebeurt met iets dikker 8/2 garen en wordt in linnenbinding ingeslagen op 9 à 10 draden per cm. Hennep is lastig te weven omdat het niet elastisch is en er snel spanningsverschillen optreden. Om het weven te vergemakkelijken, wordt de opgespannen ketting meestal gepapt met een mengsel van roggemeel en heet water.

Authenticiteit en Uitdagingen

Er wordt gestreefd naar authentieke productie van zeilen zoals in de zeventiende eeuw, maar niet alles is bekend, zoals de exacte weefbreedte en dichtheid van het weefsel. Moderne getouwen en materialen worden gebruikt, en de vrijwillige wevers van nu zijn niet vergelijkbaar met de professionele wevers van 400 jaar geleden. Desondanks wordt gestreefd naar een zo authentiek mogelijk resultaat, hoewel perfectie wellicht een geromantiseerd beeld geeft ten opzichte van de originele zeilen die vaak wat rommeliger oogden.

Met dank aan Ton Lubbers, Klaas, en andere vrijwilligers van de weverij en zeilmakerij.